

Telefoon

(0320)-265265

Fax

(0320)-265260

E-mail

provincie@Flevoland.nl

Website

www.flevoland.nl

Windkoepel Groen
De heer W.A.J. Luijkx
Ketelweg 16
8251 PR DRONTEN

Verzenddatum

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2470950

Onderwerp

Wet natuurbescherming: definitieve ontheffing voor het realiseren en exploiteren van Windplan Groen

Geachte heer Luijkx,

Op 29 januari 2019 (en aangevuld op 1 april 2019) hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming, ontvangen voor het doden van vogels en vleermuizen als gevolg van de realisatie en exploitatie van Windplan Groen.

Wij hebben uw aanvraag beoordeeld op basis van de in artikel 3.3 en 3.8 van de Wet natuurbescherming genoemde voorwaarden en criteria, op grond waarvan een ontheffing kan worden verleend. Deze beoordeling heeft ertoe geleid dat wij hebben besloten de door u aangevraagde ontheffing te verlenen. Hierbij treft u ons definitieve besluit aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris,

de voorzitter,

mr. drs T. van der Wal

L. Verbeek

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN van Flevoland op een verzoek voor een ontheffing op grond van artikel 3.1 en 3.5 Wet natuurbescherming

Inhoudsopgave

- A. Besluit
 - B. Onderwerp aanvraag
 - C. Wettelijk kader Wet natuurbescherming
 - D. Beleid Provincie Flevoland
 - E. Procedure
 - F. Inhoudelijk beoordeling
 - G. Zienswijze
 - H. Ondertekening
- Bijlage 1: kaart Windplan Groen

A. Besluit

Gedeputeerde Staten van Flevoland hebben besloten op grond van artikel 3.3 en 3.8 Wet natuurbescherming, overwegende dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat door Windplan Groen geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de 86 vogelsoorten genoemd in tabel 1 en de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis, laatvlieger en de tweekleurige vleermuis aan Windpark Hanze, Windpark Hoge Vaart-Zuid, Olsterwind, Windpark Hondtocht Zuid 3, Windpark Oldebroekertocht 3, Windpark Vires Venti, Windpark Ansjovisstroom, Windpark Kubbeweg 2, Windpark Zeebiestocht 2, Windpark XY Wind en Windkoepel Groen een definitieve ontheffing te verlenen van artikel 3.1 lid 1 en artikel 3.5 lid 1, voor het onbedoeld doden van deze soorten in verband met de realisatie en exploitatie van 86 windturbines (Windplan Groen) ten oosten van Dronten.

Aan deze ontheffing worden de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met provincie Flevoland (via wetnatuurbescherming@flevoland.nl en handhaving@ofgv.nl) indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project of exploitatie andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn, dan wel sprake is van een onvoorziene situatie of calamiteit.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

Specifieke voorwaarden

5. Deze ontheffing staat op naam van Windpark Hanze, Windpark Hoge Vaart-Zuid, Olsterwind, Windpark Hondtocht Zuid 3, Windpark Oldebroekertocht 3, Windpark Vires Venti, Windpark Ansjovisstroom, Windpark Kubbeweg 2, Windpark Zeebiestocht 2, Windpark XY Wind en Windkoepel Groen of diens rechtsopvolger. Contactpersoon namens de aanvragers is de heer W. Luijkx van Windkoepel Groen (Wim.luijkx@gmail.com, 06-51574698). Wijzigingen van contactpersoon kunnen door middel van een melding aan ons worden doorgegeven via wetnatuurbescherming@flevoland.nl en handhaving@ofgv.nl.
6. Bestaande 69 windturbines (zie figuur 2, bijlage 2) worden gesaneerd voor 31 december 2025 (de herstructureringsperiode), met uitzondering van de 10 bestaande windturbines aan de Meeuwentocht. De 10 windturbines aan de Meeuwentocht worden voor 31 december 2029

gesaneerd. Mochten er wijzigingen in de planning optreden dan wordt GS hier zo snel mogelijk schriftelijk over geïnformeerd. Wanneer het niet lukt om bestaande windturbines binnen de gestelde tijden te saneren dan dienen er net zoveel nieuwe windturbines te worden stilgezet als er nog oude windturbines gesaneerd moeten worden.

7. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin aangegeven hoe omgegaan wordt met de voorschriften van deze ontheffing. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit na te leven. Voor aanvang van de werkzaamheden dient dit ecologisch werkprotocol te worden verzonden aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek via handhaving@ofgv.nl.
8. Het ongeschikt maken van terreinen voor broedvogels mag slechts worden uitgevoerd in de periode september t/m februari of niet eerder dan nadat door een ter zake deskundige vooraf in het veld een controle is uitgevoerd, en is vastgesteld dat zich geen broedende vogels op het terrein bevinden. Indien er geen broedende vogels worden aangetroffen, dienen maaiwerkzaamheden uiterlijk 2 dagen na deze veldcontrole te zijn gestart. Zo niet, dient opnieuw een veldcontrole plaats te vinden door een ter zake deskundige, waarna wederom uiterlijk 2 dagen na deze veldcontrole moet worden gestart met werkzaamheden. Gedurende werkzaamheden in de periode maart t/m augustus dienen vogelwerende middelen te worden toegepast op voor de bouw gereedgemaakte terreinen.
9. Van elke veldcontrole ontvangt de omgevingsdienst via handhaving@ofgv.nl de bevindingen zo snel mogelijk maar in ieder geval binnen een dag na de controle.
10. In het plangebied wordt monitoring uitgevoerd naar aanwezigheid en broed indicerend gedrag van de grauwe kiekendief. Wanneer er nesten van de grauwe kiekendief worden aangetroffen binnen 500 m van een windturbine dan wordt deze windturbine stilgezet. Binnen 3 maanden na dagtekening van deze ontheffing wordt een werkprotocol bij GS Flevoland aangeboden waarin stapsgewijs uiteen is gezet wanneer en door wie wordt gemonitord, wanneer stilstand ingaat en hoe wordt gehandeld in onvoorziene situaties als bijvoorbeeld op een later moment een (additioneel) nest wordt waargenomen. Stilzetten gebeurt onder de volgende condities:
 - Periode van de balts tot en met de periode van prooioverdracht aan jongen: april tot 15 augustus
 - Van 10 uur tot 17 uur,
 - Temperatuur >15° Celsius
 - Windsnelheid <4 m/s op ashoogte.
11. In het plangebied wordt gedurende 3 jaar na ingebruikname van het windpark (en na de herstructureringsperiode) monitoring uitgevoerd naar vleermuisslachtoffers en activiteit. Tenminste een straal van 50 meter rond de windturbines wordt hierbij onderzocht door een vleermuisdeskundige. Uitvoering vindt plaats conform het monitoringsplan. Alle gevonden slachtoffers (zowel vogels als vleermuizen) worden meegenomen in de rapportage. In de rapportage van de monitoring moet worden ingegaan op activiteit en verschillen tussen de gevonden aantallen vleermuisslachtoffers en de berekende aantallen. Jaarlijks wordt voor 31 december gerapporteerd. Na afloop van de monitoring (gedurende drie nazomerperiodes na ingebruikname) volgt een evaluatie en een evaluatierapport om te bepalen of een stilstandvoorziening in deze windturbines nodig is. Onderdeel van het evaluatierapport is een afweging op basis van de monitoringsresultaten ten aanzien van aanvullende maatregelen die redelijkerwijs genomen kunnen worden om het aantal slachtoffers te reduceren, bestaande sterfte wordt hierin meegenomen. Het evaluatierapport wordt ter beoordeling aan GS Flevoland voorgelegd. Op basis van het evaluatierapport kan door GS besloten worden dat aanvullende stilstand nodig is om sterfte te voorkomen dan wel dat reeds uitgevoerde stilstand geoptimaliseerd kan worden.
12. Om vleermuisslachtoffers in de herstructureringsperiode te beperken wordt er in de herstructureringsperiode bij 38 windturbines een stilstandvoorziening toegepast. Dit betreft 38 rood gearceerde windturbines volgens figuur 1, bijlage 1. Indien een wijziging van de aangegeven windturbines is gewenst dient hiervoor een gemotiveerd verzoek te worden ingediend waarin is onderbouwd dat minimaal dezelfde sterftereductie wordt gerealiseerd.

13. Om vleermuisslachtoffers in de exploitatiefase te beperken wordt er bij alle 86 windturbines een stilstandvoorziening toegepast.
14. Voor de 38 als zodanig aangewezen windturbines in de herstructureringsfase geldt het volgende: De stilstandvoorziening geldt in de periode dat de vleermuizen actief zijn, te weten 15 juli tot 15 oktober, en onder de volgende omstandigheden:
 - bij temperaturen boven de 10 °C,
 - bij windsnelheden kleiner dan 6 m/s op ashoogte
 - en bij droog weer.In genoemde periode, onder genoemde omstandigheden is een stilstandvoorziening van toepassing van zonsondergang tot zonsopkomst. Beneden de 6 m/s (windsnelheid gemeten op ashoogte) dienen de rotorbladen van de windturbines niet sneller te draaien dan 1 rpm. Dit betekent een verhoging van de startwindsnelheid naar 6 m/s en het voorkomen dat de rotorbladen gedurende vrijloop sneller bewegen dan 1 rpm.
15. Voor windturbines in de exploitatiefase geldt het volgende: De stilstandvoorziening geldt in de periode 1 september tot 15 oktober, en onder de volgende omstandigheden:
 - bij temperaturen boven de 10 °C,
 - bij windsnelheden kleiner dan 5 m/s op ashoogte,
 - bij droog weer,
 - gedurende de eerste en de laatste 2 uur van de nachtIn genoemde periode, onder genoemde omstandigheden is een stilstandvoorziening van toepassing. Beneden de 5 m/s (windsnelheid gemeten op ashoogte) dienen de rotorbladen van de windturbines niet sneller te draaien dan 1 rpm. Dit betekent een verhoging van de startwindsnelheid naar 5 m/s en het voorkomen dat de rotorbladen gedurende vrijloop sneller bewegen dan 1 rpm.
16. Conform de aanvraag vindt gedurende drie jaar na ingebruikname van het windpark (en na de herstructureringsperiode) monitoring ten behoeve van de windturbines op land plaats naar het voorkomen, het gebiedsgebruik en de aantallen aanvaringsslachtoffers ten gevolge van de windturbines onder trekvogels en lokale vogels in het plangebied. Monitoring vindt plaats conform het monitoringsplan. De monitoring behelst:
 - het gebruik van het plangebied door trekvogels en lokale vogels,
 - de aantallen trekvogels en lokale vogels die voorkomen in het plangebied,
 - de aantallen en soorten aanvaringsslachtoffers.Jaarlijks wordt voor 31 december een verslag van de monitoringsresultaten ingediend bij de provincie. Vier maanden na afronding van de volledige monitoring dient een eindrapport ter beoordeling aan GS voorgelegd. Het eindrapport beschrijft minimaal:
 - Een samenvatting van de monitoringsresultaten,
 - Een analyse van een vergelijk van de monitoringsresultaten ten opzichte van de verwachting uit de effectbeoordeling bij de aanvraag alsmede bestaande sterfte, op de staat van instandhouding,
 - Een afweging op basis van de monitoringsresultaten ten aanzien van aanvullende maatregelen die redelijkerwijs genomen kunnen worden om het aantal slachtoffers te reduceren, hierbij wordt een kosten/batenanalyse betrokken.Als uit het eindrapport blijkt dat aanvaringsslachtoffers moeten worden beperkt dan kunnen GS besluiten stilstand op te leggen mits uit een kosten-batenanalyse blijkt dat dit middel ook proportioneel kan worden ingezet. In het eindrapport kunnen ook andere mitigerende maatregelen worden voorgesteld met een vergelijkbare effectiviteit.
17. Er worden in het plangebied 2 vleermuizenhotels geplaatst. Hiertoe wordt een plan van aanpak ter goedkeuring ingediend binnen een jaar na het van kracht worden van de ontheffing.
18. Mocht blijken dat er meer aanvaringsslachtoffers vallen dan eerder berekend in de aanvraag of andere aanvaringsslachtoffers worden aangetroffen dan vermeld in de aanvraag of de gunstige staat van instandhouding in het geding te zijn, dan is het onder de voorwaarden van art. 5.4 Wnb, mogelijk de voorschriften van de vergunning aan te passen.

19. Deze ontwerpontheffing wordt verleend voor een exploitatieperiode van 25 jaar die uiterlijk start op 1 januari 2025 en in elk geval eindigt op 1 januari 2050. In de bouwfase hieraan voorafgaand worden de lijnen met windturbines in werking gesteld.

B. Onderwerp aanvraag

Op 29 januari 2019 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing, in het kader van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het doden van vogels en vleermuizen als gevolg van het realiseren en exploiteren van 86 windturbines ten oosten van Dronten (Windplan Groen) inclusief de bijbehorende bijlagen. Tevens zullen 69 bestaande windturbines worden gesaneerd. De aanvraag is aangevuld op 1 april 2019. Bij de aanvraag horen de volgende bijlagen en aanvullingen: een activiteitenplan, aanvraagformulier, KvK uittreksels en machtigingen, plattegrond windturbines, Achtergronddocument natuur, Notitie draagkrachtberekening herbivore watervogels, Notitie barrierewerking kleine zwaan, Aanvulling soortenbescherming, aanvulling 1 april 2019.

C. Wettelijk kader Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) is het nationale wettelijke kader voor de soortenbescherming van in Nederland in het wild levende planten en dieren. De Wnb geeft algemene beschermingsmaatregelen met de zorgplicht (artikel 1.11) en de actieve soortenbescherming (artikel 1.12).

Artikel 1.3 lid 1 luidt: Ingeval Gedeputeerde Staten ingevolge het bepaalde bij of krachtens deze wet bevoegd zijn tot het nemen van een besluit met betrekking tot projecten of handelingen, zijn, tenzij anders bepaald, bevoegd Gedeputeerde Staten van de provincie waar het project of de handeling wordt gerealiseerd, onderscheidenlijk verricht. Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn gezien artikel 1.3 lid 1 van de Wet natuurbescherming het bevoegd gezag voor de onderhavige handeling.

In hoofdstuk 3: soorten, worden drie beschermingsregimes aangegeven: de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 tot en met 3.4), de Habitatrichtlijn (artikel 3.5 tot en met 3.9) en de andere soorten (artikel 3.10 tot en met 3.11).

De soort waarvoor ontheffing is aangevraagd van de in de Wnb genoemde verboden, valt onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Vogels

Hiervoor gelden de volgende verboden:

- o opzettelijk doden of vangen (art 3.1, lid 1),
- o opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels weg nemen (artikel 3.1 lid 2),
- o eieren rapen en deze onder zich hebben (art. 3.1, lid 3)
- o opzettelijk storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. (art. 3.1 lid 4 en 5).

GS kunnen op basis van art. 3.3 Wnb ontheffing verlenen, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- o er is geen andere bevredigende oplossing voor handen;
- o zij is nodig:
 - o in verband met de volksgezondheid of de openbare veiligheid,
 - o in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
 - o ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren,
 - o ter bescherming van flora en fauna,
 - o voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of

- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan,
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Hiervoor gelden de volgende verboden:

- opzettelijk doden of vangen (art 3.5, lid 1),
- opzettelijk verstoren, (art. 3.5 lid 2).
- eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid van artikel 3.5 Wnb in de natuur opzettelijk vernielen of rapen (art. 3.5 lid 3),
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen (art. 3.5, lid 4)
- opzettelijk planten plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen. (art.3.5 lid 5)

GS kunnen op basis van art. 3.8 Wnb ontheffing verlenen, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- zij is nodig:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats,
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom,
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten,
 - voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - om onder strikt gecontroleerde omstandigheden op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich hebben.
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

D. Beleidsuitgangspunten Provincie Flevoland

Verordening Flevoland

In de Verordening Flevoland zijn door Provinciale Staten regels gesteld ter invulling van de taken die de Provincie Flevoland heeft voortvloeiende uit de Wet natuurbescherming.

Beleidsregels uitvoering Wet natuurbescherming Flevoland 2016

De beleidsuitgangspunten voor het verlenen van ontheffingen van de Wet natuurbescherming zijn opgenomen in de Beleidsregels Wet natuurbescherming.

E. Procedure

In artikel 9b, eerste lid, aanhef en onder a, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatieprocedure als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor het project Windplan gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor project Windplan Groen. Daarom is ook op dit besluit de rijkscoördinatieprocedure van toepassing.

De minister van EZK heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten van project Windplan Groen bevorderd. Onderhavig besluit is samen met het inpassingsplan en de andere besluiten als volgt voorbereid:

- op 25 april 2019 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen;
- op 25 april 2019 zijn door de minister van EZK de ontwerpbesluiten aan Windkoepel Groen gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van 26 april tot en met 6 juni 2019 ter inzage gelegen bij de gemeenten Dronten en Lelystad;
- er zijn 4 informatieavonden georganiseerd, op 6, 8, 15 en 16 mei, waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZK bekendgemaakt. Tevens doet de minister van EZK daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers en grondeigenaren en beperkt gerechtigden op die gronden worden apart geïnformeerd.

Antwoordnota

Naar aanleiding van de publicatie van de kennisgeving en de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten voor Windplan Groen zijn 153 unieke zienswijzen over het ontwerp inpassingsplan naar voren gebracht. Zie de antwoordnota zienswijzen voor een overzicht van de behandeling van de zienswijze. In de antwoordnota vindt u ook de reacties op de inhoudelijke punten uit de zienswijze die niet specifiek zijn, respectievelijk over het inpassingsplan gaan.

F. Inhoudelijke beoordeling

De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in 4 stappen:

1. Andere bevredigende oplossing;
2. Het wettelijk belang;
3. Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort(en);
4. Mitigerende of andere maatregelen die de effecten beperken;

Ad. stap 1: Andere bevredigende oplossing

Alternatieve energie

Volgens het rijksbeleid zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie, zonne-energie, bio-energie en aardwarmte. Een kleine rol spelen waterkracht, omgevingswarmte (warmtepompen in woningen) en energie uit potentieel verschil zoet-zout (osmose-energie of 'blue energy'). Hoewel grijze energie uit fossiele energiebronnen in de komende

decennia nodig blijft, zal hernieuwbare energie een steeds groter onderdeel gaan uitmaken van de energiemix. Vier duurzame energiebronnen leveren daarbij de belangrijkste bijdrage voor Nederland: bio-energie, zonne-energie (met name elektriciteit uit zon-PV, dit zijn fotovoltaïsche zonnepanelen) wind op land en wind op zee. Bio-energie levert een belangrijk bijdrage aan de energievoorziening maar er bestaat grote onenigheid tussen het wel of niet labelen van bio-energie (bijvoorbeeld het bijstoken van biomassa) als een hernieuwbare energievorm. Voor bijvoorbeeld de grootschalige omzet van biomassa in brandstoffen komt een deel (ongeveer de helft) van de koolstof uit de biomassa niet in het eindproduct terecht en zal deze CO₂ in de atmosfeer komen. Voorlopig wordt daarom met name ingezet op wind op land met zon-PV en wind op zee.

Windenergie kan zowel op land als op zee worden opgewekt (onshore of offshore). Het opwekken van wind op zee heeft als voordeel dat het aantal uren wind en de gemiddelde windsnelheid hoger liggen dan op land. Het nadeel van offshore windenergie is dat er een grote afstand moet worden afgelegd om een aansluiting op het hoogspanningsnet te maken.

Het Rijk heeft zowel voor windenergie op land als voor windenergie op zee een doelstelling geformuleerd. In het Energieakkoord (2013) is het volgende besloten:

- 6.000 MW Windenergie op land in 2020;
- 4.500 MW windenergie op zee in 2023;

Voor de periode na 2020/2023 wordt een verdere doorgroei voor windenergie op zee voorzien.

Hiervoor zijn nog geen kwantitatieve doelstellingen vastgesteld.

Het onderhavige initiatief ziet niet toe op windenergie op zee. Er geldt dat voor windenergie op zee een separate doelstelling geldt. Windenergie op zee is derhalve geen redelijk alternatief aangezien dit ook is vereist om de ambitieuze, maar noodzakelijke, doelstellingen van 2020 en 2023 te halen.

Geconcludeerd kan worden dat windenergie op land een belangrijk aandeel heeft in het behalen van de Europese taakstelling op het gebied van duurzame energie en CO₂-reductie en dat andere alternatieve vormen van energie hiervoor geen alternatief zijn. Belangrijk daarbij is ook dat de doel- en taakstellingen op het gebied van duurzame energie hoog zijn, 14% in 2020, 16% in 2023 en richting 2030 en 2050 doelstellingen gericht op 49% respectievelijk 95% reductie van CO₂ ten opzichte van 1990. Dit terwijl het huidige aandeel aan duurzame energie beperkt is (circa 6%). Dit betekent dat niet alleen windenergie nodig is maar alle vormen van energie en dat alle geschikte locaties benut dienen te worden.

Er is een energiemix nodig waarbij alle vormen van duurzame energie, en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel zal krijgen. Onderhavig initiatief voorziet daarom in een onmisbare bijdrage aan het behalen van een dergelijke duurzame energiemix.

Alternatieve locaties

Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van soorten, zoals onder meer blijkt uit de Nationale Windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland aangezien er geen locaties zijn waar geen soorten voorkomen. Locaties kennen wel variatie in aanwezigheid van soorten waardoor per locatie andere soorten risico lopen in aanvaring te komen met een windturbine.

Het Rijk heeft in de Structuurvisie Ruimte en Infrastructuur [SVIR] (2011) gebieden op land aangewezen die zij kansrijk acht voor grootschalige windenergie. De gebieden zijn aangewezen op basis van landschappelijke en natuurlijke kenmerken, in combinatie met de heersende gemiddelde windsnelheid en de dichtheid van woningen. Heel Flevoland en het IJsselmeer zijn in de SVIR aangewezen als zoekgebied. In de Structuurvisie Windenergie op Land [SWOL] (2014) is de SVIR verder uitgewerkt en is aangegeven hoeveel de provincie Flevoland moet bijdrage aan de nationale opgave voor windenergie. De provincie Flevoland heeft samen met de gemeenten Lelystad, Dronten en Zeewolde in het Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland (vastgesteld 2016, hierna Regioplan) beschreven hoe zij aan de provinciale invulling van de SWOL gaan voldoen. In het Regioplan zijn Zuidelijk en Oostelijk Flevoland verdeeld in vier projectgebieden, waarvan Windplan Groen er één is. Samengevat kan worden gesteld dat de locatiekeuze van Windplan Groen volgt door

het opnemen van deze locatie in de SWOL uit het geldende Rijksbeleid. Daarbij is verwijdering van bestaande windturbines in het plangebied op grond van het Regioplan integraal onderdeel van de locatie: wat betekent dat in onderhavige plan dat 69 bestaande windturbines worden verwijderd, voor de 86 turbines die worden geplaatst.

Daarbij geldt dat dat andere alternatieve locaties (zowel op een geografisch schaalniveau, als op inrichtingsniveau) ook effecten op natuurwaarden hebben en er dus geen locaties zijn waarbij er geen effecten in de vorm van sterfte onder vogels of vleermuizen optreden.

Op basis van voorgenoemde redenen wordt geconcludeerd dat er geen reden is om aan te nemen dat er realistische alternatieven beschikbaar zijn voor het project met aanmerkelijke voordelen, of dat het project aanmerkelijk nadelen kent ten opzichte van alternatieven, vanuit het oogpunt van het optreden van aanvaringslachtoffers onder vogels of vleermuizen en de effecten op de gunstige staat van instandhouding als gevolg hiervan.

Ad. stap 2: Het wettelijk belang

Een verhoging van de uitstoot van broeikasgassen kan leiden tot klimaatverandering. Deze broeikasgassen komen ook vrij bij de productie van energie uit fossiele brandstoffen. Doordat de gevolgen van een klimaatverandering een effect kunnen hebben op de openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en de economie zijn er Internationale, Europese, Nationale en lokale afspraken gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Het vermijden en dus beperken van de uitstoot van broeikasgassen kan een bijdrage leveren aan de eerdergenoemde invloeden en kan daarmee het belang dienen van volksgezondheid, flora en fauna, openbare veiligheid. Dit wordt in de onderstaande paragrafen nader toegelicht.

Oorzaak

Door menselijke activiteit (uitstoot van broeikasgassen) treden veranderingen op in het klimaat en het klimaatsysteem. Deze veranderingen wordt op dit moment waargenomen in bijvoorbeeld een stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde en de hierdoor volgende stijging van de zeespiegel. Deze uitspraak wordt ondersteund door het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Effecten van klimaatverandering

De effecten van klimaatverandering zijn niet op mondiale aard te generaliseren. Dit komt doordat de effecten per regio variëren, aangezien de gevoeligheid voor klimaatverandering verschilt per regio. Dit komt door het feit dat het klimaat een complex systeem is met veel terugkoppelingsmechanismen. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in 2012 wel een onderzoek gedaan naar de mogelijke effecten van klimaatverandering in Nederland. De conclusie was dat klimaatverandering een effect kan hebben op:

- Openbare veiligheid en waterhuishouding: Zeespiegelstijging met risico op overstroming, toename piekafvoer, verzilting, zoetwatervoorziening;
- Flora en fauna: Afname & mogelijke verdwijning van soorten in Nederland, verdere toename van nieuwe soorten waarbij het effect op het ecosysteem niet bekend is;
- Voedselproductie: Verandering in productieomstandigheden, frequentere schade door meer extremen in het weer;
- Volksgezondheid: Frequenter voorkomen van extreme weeromstandigheden, risico overstroming, mogelijke verandering van aanwezigheid infectieziekten.

Het treffen van maatregelen, zoals de realisatie van windturbines, ten behoeve van het beperken van klimaatverandering is dan ook in het belang van deze thema's.

Economisch belang

Klimaatverandering heeft ook een invloed op de economie. De gevolgen tasten namelijk het economisch functioneren van de maatschappij, dat is gebaseerd op de huidige omstandigheden, aan. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Potentiele economische schade door overstromingen;
- Economische schade in de landbouw door verzilting, weersextremen en beperkte zoetwatervoorzieningen;
- Bedreiging van de energievoorzieningszekerheid door een beperking van de beschikbaarheid van koelwater en de mogelijkheden om koelwater te lozen;
- Afhankelijkheid fossiele brandstoffen.

In 2016 was in Nederland het aandeel duurzame energie in het totale energieverbruik 6%. Hieruit volgt dat Nederland voor een groot gedeelte afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Een toenemend prijsniveau van fossiele brandstoffen heeft een negatieve invloed op het algehele functioneren van de economie. Door een verhoogd prijsniveau kan bijvoorbeeld de concurrentiepositie van de Nederlandse economie in gevaar komen. Verder zijn duurzame energiebronnen en de investeringen die daarmee gepaard gaan een stimulans voor werkgelegenheid en economische groei. Hiermee heeft de realisatie van dit project ook een economisch belang.

Openbare veiligheid

Risico's in de energievoorziening doet afbreuk aan de openbare veiligheid vanwege het fundamentele belang dat energie heeft in de huidige maatschappij. Het functioneren van de maatschappij is op dit moment afhankelijk van een stabiele energievoorziening en in de huidige situatie is Europa afhankelijk voor een stabiele energievoorziening van fossiele bronnen die geïmporteerd worden.

Onderbrekingen in toevoer of het toenemen van kosten van fossiele brandstof hebben een invloed op de openbare veiligheid. Duurzame energie zorgt voor een reductie in afhankelijkheid van fossiele bronnen en politieke instabiele regio's en dient hiermee het belang van de openbare veiligheid.

Verbeteren luchtkwaliteit

Tijdens het opwekken van elektriciteit uit fossiele brandstoffen komen emissies met luchtverontreinigende stoffen vrij, zoals NOx verbindingen en fijn stof. De opwekking van duurzame energie vindt plaats zonder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (behoudens de inzet van biomassa). Emissies kunnen schadelijk zijn voor de volksgezondheid. Uitbreiding van duurzame energie leidt, indien gesteund door overig beleid, uiteindelijk tot vervanging van de opwekking met behulp van fossiele energie waarmee emissies van luchtverontreinigende stoffen worden voorkomen en de schade aan de volksgezondheid wordt beperkt.

Conclusie

De opwekking van duurzame energie met behulp van windturbines in het algemeen en de ontwikkeling van Windplan Groen in het bijzonder levert een bijdrage aan het beperken van klimaatverandering en luchtverontreiniging en het vergroten van de voorzieningszekerheid. Daarmee zijn de belangen gediend die in de inleiding zijn opgesomd: het belang van volksgezondheid, flora en fauna, openbare veiligheid en dwingende redenen van groot openbaar belang waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Ad. stap 3: Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort(en)

Vogels

Uit het ecologische onderzoek bij de aanvraag blijkt dat er alleen negatieve effecten optreden op de soorten als gevolg van aanvaringen met de windturbines tijdens de exploitatiefase. Slachtoffers worden verwacht bij 86 vogelsoorten. Voor deze 86 vogelsoorten wordt ontheffing aangevraagd (Tabel 1). Jaarlijks worden maximaal 900 vogelslachtoffers in de gebruiksfase van het VKA van Windplan Groen voorzien. Daarnaast wordt ontheffing aangevraagd voor rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en laatvlieger. Jaarlijks worden

maximaal 217 vleermuisslachtoffers ten gevolge van de nieuw te realiseren windturbines in de gebruiksfase van Windplan Groen voorzien, zonder nog rekening te houden met het effect van de opgelegde stilstandvoorziening.

Tabel 1 Vogelsoorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd Vogelsoort, soorten zonder gebiedsbinding (trekvogels) en met gebiedsbinding lokale soorten

Knobbelzwaan	Goudplevier	Koolmees	Roodborst
Toendrarietgans	Kievit	Veldleeuwerik	Nachtegaal
Grauwe gans	Bonte strandloper	Oeverzwaluw	Gekraagde roodstaart
Kolgans	Watersnip	Boerenzwaluw	Roodborstspuit
Tafeleend	Houtsnip	Huiszwaluw	Tapuit
Kuifeend	Wulp	Tjiftjaf	Bonte vliegenvanger
Krakeend	Oeverloper	Fitis	Heggenmus
Smient	Tureluur	Grasmus	Ringmus
Wilde eend	Kokmeeuw	Tuinfluit	Gele kwikstaart
Wintertaling	Stormmeeuw	Zwartkop	Witte kwikstaart
Aalscholver	Kleine mantelmeeuw	Sprinkhaanzanger	Boompieper
Blauwe reiger	Zilvermeeuw	Bosrietzanger	Graspieper
Bruine kiekendief	Visdief	Kleine karekiet	Vink
Sperwer	Holenduif	Rietzanger	Keep
Buizerd	Houtduif	Spreeuw	Groenling
Torenvalk	Gierzwaluw	Merel	Putter
Waterral	Gaai	Kramsvogel	Sijs
Waterhoen	Kauw	Zanglijster	Kneu
Meerkoet	Zwarte kraai	Koperwiek	Rietgors
Scholekster	Goudhaan	Grote lijster	Zwarte roodstaart
Kleine plevier	Pimpelmees	Grauwe vliegenvanger	Kleine zwaan
Wilde Zwaan		Grauwe kiekendief	

Naast dat er 86 windturbines worden gerealiseerd worden er ook 69 windturbines gesaneerd. De verwijdering van bestaande turbines leidt ertoe dat de netto toename van sterfte ten opzichte van de huidige situatie als gevolg van Windplan Groen lager is.

Voor de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd omdat er sterfte wordt voorzien is het nodig om het effect op de gunstige staat van instandhouding (GSI) te beoordelen. Om deze effecten tijdens de exploitatiefase te beoordelen is de theorie van het ORNIS criterium gehanteerd. Dit criterium stelt dat wanneer sprake is van minder dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte deze sterfte dermate klein is dat er met zekerheid geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding kan zijn. Dit is als eerste zeef gehanteerd. Indien de additionele sterfte kleiner is dan deze 1%-mortaliteitsnorm kan een effect op de populatie ten gevolge van het initiatief op zichzelf worden uitgesloten aangezien de sterfte in dat geval verwaarloosbaar klein is.

De soortspecifieke jaarlijkse "natuurlijke" sterfte (%) voor vogels is afgeleid van de BTO BirdFacts (<http://www.bto.org/about-birds/birdfacts> 2018). Dit sterftepercentage is nodig om de sterfte veroorzaakt door het windpark te kunnen relateren aan de natuurlijke sterfte. Voor de soorten waarvan de jaarlijkse natuurlijke sterfte niet bekend is, is de natuurlijke sterfte van een nauw verwante soort in de berekening toegepast. In de berekeningen is gewerkt met de jaarlijkse sterfte van volwassen vogels. Aangezien deze lager ligt dan de sterfte van onvolwassen vogels is dit een conservatief uitgangspunt (er is in die zin gerekend met een relatief lage 1%-mortaliteitsnorm). De bepaling van het aantal vogel- en vleermuisslachtoffers vindt plaats op basis van expert judgement gebaseerd op de aanvaringskans, het voorkomen in het gebied en de posities van de windturbines. Voor één soort, de wilde zwaan, is een berekening uitgevoerd met het flux collision model. In de bijlage bij het Achtergrondrapport natuur is een toelichting op het flux collision model opgenomen.

Trekvogels (vogels zonder binding met het gebied)

De meerderheid (69) van de 86 soorten waarvoor aanvaringsslachtoffers in Windplan Groen worden voorzien, betreft soorten die hoofdzakelijk tijdens seizoenstrek (flyway-populaties) slachtoffer kunnen worden. In het plangebied van Windplan Groen is sprake van breedfront en geeft de geografie van het plangebied geen aanleiding voor gestuwde trek.

De soorten die het betreft passeren derhalve twee keer per jaar het windpark. De kans op aanvaring is daarmee beperkt. Daarbij geldt dat de betreffende flyway-populaties zeer groot zijn zodat

gesteld kan worden dat de voorziene sterfte ruim kleiner is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte (1%-mortaliteitsnorm), waarmee een effect op de GSI voor al deze soorten op voorhand door aanvrager wordt uitgesloten. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de verwijdering van de bestaande windturbines waardoor de toename in de sterfte kleiner is.

Vogelsoorten met binding met het gebied (lokale soorten)

Voor de soorten die wel binding hebben (gehele jaar of een periode van het jaar) met het plangebied (21 lokale vogelsoorten, cursief en vet in tabel 1) ligt de geschatte of berekende sterfte in Windplan Groen eveneens ruim beneden de 1%-mortaliteitsnorm volgens de aanvraag. De voorzienbare sterfte van lokaal verblijvende vogels is getoetst aan de Nederlandse populatie van de soort. Als van een soort de meeste slachtoffers in Windpark Groen voorzien worden onder lokale broedvogels is de voorspelde sterfte getoetst aan de Nederlandse broedpopulatie. Als van een soort de meeste slachtoffers in Windpark Groen voorzien worden onder vogels die buiten het broedseizoen in het plangebied verblijven, is de voorspelde sterfte getoetst aan de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie. Voor alle vogelsoorten geldt volgens de aanvraag dat de additionele sterfte, nog zonder de verwijdering van bestaande windturbines te betrekken, ruim kleiner is dan 1% van de natuurlijke mortaliteit en derhalve verwaarloosbaar klein.

Voor de grauwe kiekendief geldt dat incidentele sterfte niet kon worden uitgesloten. Dit betreft geen jaarlijkse sterfte. De grauwe kiekendief heeft een 1% mortaliteitsnorm van 0,25 (oftewel 1 in de 4 jaar). Wanneer de sterfte onder deze norm blijft is met zekerheid geen sprake van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding. Ten behoeve van de grauwe kiekendief wordt een mitigerende maatregel (monitoring en indien een nest binnen 500 m wordt aangetroffen stilstand) getroffen waardoor ook incidentele sterfte is uit te sluiten.

Additionele sterfte in een breder perspectief (cumulatie)

Ten overvloede wordt ingegaan op de mogelijke relatie tussen aanvaringslachtoffers in windparken en de (mogelijke) oorzaken voor de ongunstige staat van instandhouding en/of de afname van de populatieomvang van enkele betrokken soorten. Dit geeft inzicht in de bijdrage die sterfte van het windplan veroorzaakt ook in het breder perspectief van sterfte die bij andere activiteiten, zoals andere windparken en hoogspanningslijnen wordt veroorzaakt.

Voor de meeste soorten is de huidige staat van instandhouding van de populatie als gunstig beoordeeld (Natura 2000 profielen, Sovon.nl 2018) en/of is de populatie stabiel of groeiende. De sterfte bij bestaande windparken, hoogspanningslijnen of andere bouwwerken / activiteiten die sterfte veroorzaken, heeft niet geleid tot een afname van de Nederlandse populatie van deze soorten. In Windpark Groen is de sterfte zeer beperkt ten opzichte van deze al bestaande sterfte.

Voor een aantal soorten is sprake van een ongunstige staat van instandhouding of is duidelijk dat de Nederlandse populatie (sterk) afneemt. Er zijn diverse redenen waarom de GSI ongunstig is en/of de populatie afneemt. Deze hangen bijvoorbeeld samen met de voedselbeschikbaarheid, jachtdruk of factoren buiten Nederland. Samengevat geldt als conclusie dat er geen aanwijzingen zijn dat de sterfte bij bestaande windparken, hoogspanningslijnen en andere bouwwerken / activiteiten voor deze soorten invloed heeft op de huidige staat van instandhouding. De additionele sterfte in Windpark Groen en bij andere recent vergunde of recent gerealiseerde windparken of hoogspanningslijnen is zeer beperkt ten opzichte van de al bestaande ('natuurlijke') sterfte. Een effect van Windpark Groen op de GSI van de betrokken populatie is ook in een breder perspectief gezien daarom volgens de aanvraag met zekerheid uit te sluiten.

Nadere overwegingen

Provincie Flevoland begrijpt dat initiatiefnemer gebruik maakt van het ORNIS-criterium. Dit criterium wordt tot nu toe ook door de Raad van State geaccepteerd. GS van Flevoland achten het niet uitgesloten dat zich gedurende de looptijd van de ontheffing ontwikkelingen kunnen voordoen

waardoor er aanleiding kan bestaan om, met toepassing van de wettelijke mogelijkheden uit de Wnb (art. 5.4 Wnb), aanvullende voorwaarden aan de ontheffing te verbinden. GS wijzen in dat kader ter informatie op het volgende.

Bij toepassing van het ORNIS-criterium voor ontheffingen wordt bij vogels gerekend met ofwel de landelijke populatie of de populatie van de West-Europese flyway. Daar geen cumulatietoetsing plaatsvindt met projecten in Nederland of West-Europa met dodelijke slachtoffers komt men eigenlijk nooit in de buurt van het 1% criterium. Voor een juiste toepassing van het criterium zou men eigenlijk gebruik moeten maken van een veel kleinere populatie en een cumulatietoetsing binnen deze populatiegrenzen (vergelijkbaar met de aanpak bij Natura 2000-gebieden). Daarnaast worden in Flevoland bestaande windturbines vervangen door nieuwe generatie windturbines, de bestaande windturbines zijn echter nooit ecologisch getoetst en hier is ook geen ontheffing voor verleend, bestaande sterfte wordt tot nu toe niet of nauwelijks in beoordelingen meegenomen omdat de juridische noodzaak zou ontbreken. Ecologisch gezien is deze noodzaak er wel en is het van belang het totale effect op de populaties te beoordelen. In de voorschriften is daarom opgenomen om in de eindrapportage van de monitoring de berekende bestaande sterfte mee te wegen in de effectbeoordeling.

Uit het rapport "Windenergie, trekvogels en mitigatie" (Altenburg & Wymenga, 2018) blijkt dat van de Nederlandse trekvogels die in Afrika ten zuiden van de Sahara overwinteren, 59% een afname vertoont. Het IJsselmeergebied is een bijzonder belangrijk gebied voor trekvogels als stop-over tijdens de trek. Soorten die bij schemering of 's nachts vliegen, zijn waarschijnlijk minder goed in staat turbines te zien en te vermijden (Larsen & Clausen 2002). Risico's variëren ook met weersomstandigheden; regen of mist kan zorgen voor mindere zichtbaarheid en grotere aanvaringsrisico's (Karlsson 1983, Erickson et al. 2001).

De aanvrager stelt voor om het plangebied te monitoren op gebruik door trekvogels en lokale vogels en te monitoren naar aanvaringslachtoffers. Middels de voorschriften verbonden aan deze ontheffing is deze monitoring verzekerd. Uit monitoring kan ook blijken of voor andere dan de soorten waarvoor dit verwacht wordt sprake is van relevante sterfte en of er sprake is van feiten en omstandigheden die aanvullende maatregelen nodig maken. Monitoring van aanvaringslachtoffers onder trekvogels kan bijdragen aan het onderbouwen van nut en noodzaak van het opleggen van een eventuele stilstandverplichting ter reductie van het aantal vogelslachtoffers indien een dergelijke reductie nodig is.

Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake windpark de Slufter (201703006/1/A3) blijkt dat het is toegestaan om aanvullende eisen op te nemen om sterfte te beperken mits deze proportioneel zijn. Aanpassing van de voorschriften van de ontheffing kan aan de orde zijn zonder dat de staat van instandhouding van een soort in het geding komt. Ter informatie wijzen GS er verder op dat art. 5.4 van de Wnb de mogelijkheid biedt om een ontheffing te wijzigen danwel de beperkingen of voorwaarden aan te passen als de omstandigheden ten opzichte van het moment van ontheffingverlening zodanig zijn gewijzigd dat deze onder andere voorwaarden of beperkingen zou zijn verleend indien deze omstandigheden op het moment van ontheffingverlening bekend zouden zijn geweest. De uit te voeren monitoring alsmede landelijke ontwikkelingen (wetgeving, beleid, technische ontwikkelingen en kennis uit andere projecten) kunnen dergelijke omstandigheden opleveren. In het eindrapport van de monitoring zal mede daarom moeten worden ingegaan op de veroorzaakte (gemeten) sterfte en de redelijkheid van het nemen van maatregelen om sterfte te beperken. Deze verplichting is verankerd in de voorschriften van de ontheffing.

Als uit het eindrapport van de monitoring blijkt dat het aantal aanvaringslachtoffers moet worden beperkt dan kunnen, zoals is bepaald in de voorschriften, GS besluiten stilstand op te leggen mits uit een kosten-batenanalyse blijkt dat dit middel ook proportioneel kan worden ingezet. In het eindrapport kunnen ook andere mitigerende maatregelen worden opgenomen. Indien GS

aanvullende maatregelen noodzakelijk achten, zal hiervoor een apart besluit door GS worden genomen, op basis van de kennis die dan beschikbaar is. De reeds getroffen maatregelen zullen daarbij in overweging genomen worden. Indien het GS-besluit leidt tot een nieuwe of gewijzigde ontheffing dan zal deze ontheffing ter inzage worden gelegd en kunnen hiertegen afzonderlijk rechtsmiddelen worden aangewend. Indien GS alsdan besluiten tot het verplichten van een stilstandvoorziening, dan geldt de stilstand voor het windpark voor maximaal 100 uur per jaar.

Vleermuizen

Ten behoeve van de realisatie van het windpark worden geen bomen gekapt of opstallen gesloopt. Aangezien in het definitieve VKA van Windplan Groen geen windturbines in bos worden geplaatst is met zekerheid geen sprake van aantasting van verblijfplaatsen van vleermuizen.

Voor 5 vleermuissoorten is vastgesteld dat deze een aanvaringskans kennen voor windturbines en in het plangebied voorkomen. Op basis van de gebiedskenmerken en bestaande kennis van de sterfte bij bestaande windparken over de aantallen slachtoffers in verschillende gebieden is vastgesteld welk aantal aanvaringslachtoffers per turbine is te verwachten voor de bestaande turbines in het plangebied en voor de nieuwe windturbines. Op grond van het gestelde geldt dat voor windturbines in de nabijheid van de Hoge Vaart en binnen 100-200 m van hogere begroeiing (bomen/bomenrijen) 3 vleermuislachtoffers per turbine per jaar kunnen optreden. Bij een afstand van 50-100 m gaat het om 4 slachtoffers per turbine per jaar en binnen 50 m 5 slachtoffers per turbine per jaar (dit betreft alleen een aantal van de bestaande turbines).

Op basis van de soortensamenstelling die volgt uit het uitgevoerde veldonderzoek is vervolgens het aantal slachtoffers per soort bepaald. De meervleermuis is eveneens waargenomen maar is niet als aanvaringslachtoffer te verwachten op grond van de vlieghoogte van de soort. De aantallen slachtoffers zijn vervolgens getoetst aan de 1% mortaliteitsnorm van de regionale populatie voor alle soorten aangezien vleermuizen in netwerkpopulaties leven, waarbij voor de rosse vleermuis gedeeltelijk is getoetst aan de trekkende populatie omdat de sterfte deels deze rosse vleermuizen op trek betreft.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland veruit de meest algemene vleermuissoort. De landelijke Svl wordt als gunstig beschouwd. De omvang van de Nederlandse populatie wordt geschat op minimaal 300.000 dieren, maar is waarschijnlijk aanzienlijk groter. Om inzicht te krijgen in het effect van de sterfte door het windpark op de Svl van de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis, moet in beeld gebracht worden hoe groot de populatie van de gewone dwergvleermuis ter plekke is. Hieronder wordt de populatie op basis van literatuur ruimtelijk afgebakend op basis van een cirkelvormige catchment area. Hoe groot het gebied is waaruit de dieren samen komen (oftewel de lokale populatie volgens een netwerkstructuur), is niet met zekerheid bekend. Op basis van de huidige kennis betreft de bovengrens hiervan een cirkelvormig gebied met een straal van circa 50 km. Afhankelijk van bijvoorbeeld de 'connectiviteit' van landschapselementen, waarlangs vleermuizen zich verplaatsen, zal dit in de ene richting vanuit een verblijfplaats groter of kleiner kunnen zijn dan in een andere richting, zodat gemiddeld sprake zal kunnen zijn van een kleinere afstand dan ca 50 km waarbinnen uitwisseling tussen verschillende verblijfplaatsen plaatsvindt. In open landschappen in Nederland, waar de connectiviteit tussen verschillende verblijfplaatsen mogelijk lager is dan in hiervoor genoemde voorbeelden uit Duitsland, zal het totale gebied kleiner kunnen zijn. Voorzichtigheidshalve wordt daarom in de aanvraag een ondergrens gehanteerd, een cirkelvormig gebied met een straal van 30 km.

Bij de berekening wordt verder uitgegaan van de eerder genoemde schatting van de Nederlandse populatiegrootte van minimaal 300.000 exemplaren. Dat komt overeen met een gemiddelde dichtheid van ca. 9 vleermuizen per vierkante kilometer (landoppervlak).

Er is uitgegaan van een jaarlijkse natuurlijke sterfte van ca. 20%. Om te bepalen of een effect op de populatie mogelijk zou kunnen zijn als gevolg van Windplan Groen is tenslotte gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm.

Volgens de aanvraag is voor de lokale populatie de extra sterfte door de windturbines in de herstructureringsfase hoger dan de 1%-mortaliteitsnorm. Wanneer gedurende de herstructureringsperiode een stilstandvoorziening wordt toegepast in 38 windturbines, wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet langer overschreden. Een effect in de eindfase is niet voorzien omdat de sterfte is afgenomen als gevolg van het saneren van bestaande windturbines. Een effect van Windplan Groen in de herstructureringsperiode of in de eindfase op de SvI van de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis is daarmee volgens aanvraag op voorhand uit te sluiten. Effecten op regionale en landelijke populatie zijn ook uitgesloten.

Ruige dwergvleermuis

In Nederland is de ruige dwergvleermuis de op één na talrijkste soort. De landelijke SvI wordt als gunstig beschouwd. Ruige dwergvleermuizen staan niet op de Nederlandse Rode Lijst. Er zijn in Nederland geen aanwijzingen voor een negatieve trend. Het aantal ruige dwergvleermuizen dat zich jaarlijks in de nazomer in Nederland bevindt werd in 1997 geschat op 50.000 - 100.000 dieren (Limpens et al. 1997). Meer recente schattingen voor (delen van) Nederland ontbreken.

Het aantal aanwezige dieren varieert sterk in de loop van het jaar. In de eerste helft van de zomer is het aantal relatief laag. Er worden in Nederland (vrijwel) geen ruige dwergvleermuizen geboren. De meeste kraamverblijven van de ruige dwergvleermuis zijn bekend van de Baltische staten, alsmede het voormalige Oost-Duitsland, Polen en Wit-Rusland (Dietz et al. 2007). Aan het eind van de zomer en begin van de herfst trekken de dieren in zuidwestelijke richting. Over Nederland vindt (massaal) trek plaats. Daarnaast overwinteren ook ruige dwergvleermuizen in Nederland. Slachtoffers in windparken zijn met name gevonden in het najaar, tijdens de balts- en trekperiode. Dan passeren grote aantallen ruige dwergvleermuizen waarvan het grootste deel slechts korte tijd in Nederland verblijft. De trek door Nederland vindt vermoedelijk vooral plaats in een brede zone (50 - 100 km) langs de kust. Een deel vliegt gestuwd over de Afsluitdijk naar het Robbenoordbos en andere delen van Noord-Holland. Een ander deel vliegt waarschijnlijk langs de oostelijke zijde van het IJsselmeergebied en langs de grote rivieren naar zuidwest Nederland. Ook vindt breedfronttrek plaats over grote delen van Nederland waaronder de grote meren.

Volgens het kennisdocument dienen effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op de ruige dwergvleermuis getoetst te worden aan de lokale populatie. Zoals hierboven is aangegeven, is het eigenlijk niet goed mogelijk om een lokale populatie (in de zin van een helder te onderscheiden groep dieren) geografisch goed af te bakenen. Door Bureau Waardenburg wordt de lokale populatie daarom op de volgende wijze ingevuld.

Als lokale populatie wordt het aantal dieren genomen dat zich in een cirkel met een zekere afstand van het plangebied bevindt, de catchment area. Gelet op de doortrekpatronen en de schaal waarop de trek plaatsvindt, wordt uitgegaan van een gebied met een straal van 30 km als grond voor de lokale populatie. Het aantal ruige dwergvleermuizen dat van het gebied van 30 km (en anderen stralen) rond het plangebied gebruik maakt, wordt gebaseerd op de referentiepopulatie van 100.000 dieren. Dit is de bovengrens van het geschatte aantal in Nederland aanwezige ruige dwergvleermuizen in de nazomer. Er is gebruik gemaakt van de bovengrens omdat het verspreidingsgebied van de soort in Noordoost Europa is toegenomen sinds 1997. Hierdoor zullen ook meer dieren in zuidwestelijke richting trekken om in gebieden met een gematigd klimaat (zoals Nederland) te kunnen overwinteren.

Voor de berekening wordt daarom uitgegaan van een Nederlandse populatiegrootte van 100.000 exemplaren. Dit komt overeen met een dichtheid van 3,0 ruige dwergvleermuizen per km² (100.000 dieren gelijkmatig over het Nederlandse landoppervlak verspreid). De jaarlijkse natuurlijke sterfte is 33% (Schmidt 1994). Net als bij de gewone dwergvleermuis is gebruik gemaakt van het 1%-mortaliteitsnorm voor het bepalen van een mogelijk effect.

Zoals weergegeven in de aanvraag bedraagt de sterfte van ruige dwergvleermuizen door Windplan Groen meer dan 1% van de natuurlijke sterfte gedurende de herstructureringsperiode. Echter, in de huidige situatie vallen op jaarbasis ook al tientallen slachtoffers onder ruige dwergvleermuizen bij de bestaande windturbines. In de aanvraag wordt een overzicht gegeven van het resterend aantal slachtoffers in de verschillende scenario's indien rekening wordt gehouden met het aantal slachtoffers dat reeds nu optreedt bij de bestaande windturbines die worden verwijderd bij realisatie van Windplan Groen en omliggende windparken. Wanneer gedurende de herstructureringsperiode een stilstandvoorziening wordt toegepast in 38 windturbines, wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet langer overschreden.

In de eindfase is, rekening houdend met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines, volgens de aanvraag met zekerheid geen sprake van sterfte die groter is dan de 1%-mortaliteitsnorm en daarmee is ook uitgesloten dat er een effect op de SvI van de lokale populatie van de ruige dwergvleermuis kan zijn, ongeacht of een stilstandvoorziening wordt toegepast. Effecten op de regionale en landelijke populatie zijn volgens de aanvraag uitgesloten.

Rosse vleermuis

In Duitsland is de rosse vleermuis het meest frequent aangetroffen vleermuisslachtoffer in windparken. Onder de tientallen openbaar gerapporteerde vleermuisslachtoffers die tot op heden in Nederland zijn gevonden is er echter slechts een enkele rosse vleermuis.

De rosse vleermuis komt in grote delen van Nederland voor, maar doorgaans in lage dichtheden. Op grond van een afname in de waargenomen verspreiding is de soort op de Nederlandse Rode Lijst (2006) geplaatst in de categorie kwetsbaar. De omvang van de populatie wordt geschat op minimaal 4.000 en maximaal 6.000 voortplantende dieren. In Nederland worden jongen geboren en vindt paring plaats. De meeste Nederlandse rosse vleermuizen lijken hier ook te overwinteren. Een beperkt deel trekt weg in ZZW richting. Daarnaast is het waarschijnlijk dat dieren uit Noordoost Europa in Nederland overwinteren. De winters zijn daar te koud om veilig in boomholtes te kunnen overwinteren. Uit recent onderzoek aan rosse vleermuis slachtoffers in Duitse windparken is gebleken dat de herkomst niet alleen lokaal is. Bijna een derde (28%) van de dieren kwam uit het noordoostelijk deel van Europa (Rusland, Baltische Staten, Wit-Rusland; Lehnert et al. 2014).

Als schatting voor de lokale populatie wordt in de aanvraag het aantal dieren dat zich in een cirkel met een zekere afstand van het plangebied bevindt, de catchment area genoemd. Gelet op de afstanden waarbinnen uitwisseling plaatsvindt, is een gebied met een straal van 30 km genomen als grond voor de lokale populatie. Binnen dit gebied vallen de oude landgoederen langs de westrand van de Veluwe tussen Harderwijk en Zwolle. Hier bevinden zich naar verwachting tenminste enkele honderden rosse vleermuizen. Daarnaast zijn ook in Flevoland verblijfplaatsen van rosse vleermuis bekend uit het Horsterwold. In Flevoland gaat het naar verwachting om minimaal honderd dieren. Om de volgende redenen is ons deskundigenoordeel dat het grootste deel van de slachtoffers betrekking heeft op dieren uit het noordoostelijk deel van Europa (Rusland, Baltische Staten, Wit-Rusland; Lehnert et al. 2014):

- Op grondhoogte is de rosse vleermuis in de kraamtijd (juni) niet waargenomen in het plangebied;
- De soort is zowel op grond- als op rotorhoogte het meest waargenomen in de trektijd (aug-sep);

De jaarlijkse natuurlijke sterfte is 44%. Net als bij de andere soorten is gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm voor het bepalen van een mogelijk effect. Een negatief effect op de SvI kan niet op voorhand worden uitgesloten.

Echter, in de huidige situatie vallen op jaarbasis ook al enkele tientallen slachtoffers onder rosse vleermuizen bij de bestaande windturbines. In de aanvraag is een overzicht gegeven van het resterend aantal slachtoffers in de verschillende scenario's indien rekening wordt gehouden met het aantal slachtoffers dat reeds nu optreedt bij de te verwijderen bestaande windturbines. Voor dit resteffect geldt dat volgens de aanvraag, rekening houdend met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines, alleen in de herstructureringsperiode zonder een stilstandvoorziening sprake is van extra sterfte. Wanneer gedurende de herstructureringsperiode een stilstandvoorziening wordt toegepast in 38 windturbines, wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet langer overschreden. Een negatief effect op de SvI is dan volgens de aanvraag uitgesloten. In de eindfase is, rekening houdend met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines, volgens de aanvraag geen sprake van een effect op de SvI van de lokale populatie van de rosse vleermuis ongeacht of een stilstandvoorziening wordt toegepast. Effecten op de regionale en landelijke populatie zijn ook uitgesloten.

Voor de volledigheid dienen ook de slachtoffers (maximaal 4, rekening houdend met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines) die geen lokale oorsprong hebben te worden getoetst. De oorsprong van deze slachtoffers ligt in Oost-Europa. Het European Topic Centre on Biological Diversity geeft voor enkele Oost-Europese landen binnen de EU weer hoe groot de populatie is. Voor bijvoorbeeld Polen is dit 50.000. Wanneer we uitsluitend met dit aantal (uit Polen) rekenen dan ligt de 1%-mortaliteitsnorm op 220. Het verwachte aantal slachtoffers uit Oost-Europa ligt daarmee ver onder de 1%-mortaliteitsnorm. Een negatief effect op de SvI kan dan volgens de aanvraag worden uitgesloten.

Tweekleurige vleermuis

De tweekleurige vleermuis komt niet veel voor in Nederland. De omvang van de Nederlandse populatie wordt geschat op 100-250 dieren. De soort staat op de Rode Lijst in de categorie kwetsbaar (Zoogdierverseniging VZZ 2007) op basis van het beperkte voorkomen van de soort. Er zijn slechts twee verblijfplaatsen van de soort in Nederland bekend. De tweekleurige vleermuis is een lange afstandstrekker. In Nederland vindt behalve doortrek ook voortplanting plaats.

Sterfte van de soort in windparken wordt door de Rode Lijst als een van de bedreigingen gezien. Er wordt echter in de Rode Lijst gesproken over een toename van de soort in Nederland. De toename van het aantal windparken heeft dus niet geleid tot een afname van de soort.

Van de tweekleurige vleermuis is geen kennisdocument opgesteld. Uitgaande van een minimale (landelijke) populatiegrootte van 100 dieren is een jaarlijkse sterfte van 1 dier al een overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm op landelijke schaal. Op regionale en lokale schaal zal dat niet anders zijn.

Er zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een meer nauwkeurige bepaling te doen van de effecten op de populatie. Over de demografie van de tweekleurige vleermuis is relatief weinig bekend. Daarnaast bevindt Nederland zich aan de rand van het verspreidingsgebied van de soort waar geboorte- en sterftcijfers wezenlijk kunnen afwijken van gebieden die meer in de kern van de verspreiding liggen.

Volgens de aanvraag is niet uit te sluiten dat op jaarbasis één tweekleurige vleermuis omkomt als gevolg van Windplan Groen. Een negatief effect op de SvI kan niet worden uitgesloten.

Echter, in de huidige situatie vallen op jaarbasis waarschijnlijk ook al enkele slachtoffers onder tweekleurige vleermuizen bij de bestaande windturbines. In de aanvraag is een overzicht gegeven van het resterend aantal slachtoffers in de verschillende scenario's indien

rekening wordt gehouden met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines. Wanneer gedurende de herstructureringsperiode een stilstandvoorziening wordt toegepast in 38 windturbines, wordt de 1%-mortaliteitsnorm niet langer overschreden. Voor zowel de herstructureringsperiode als de eindfase geldt dat, rekening houdend met het aantal slachtoffers van de te verwijderen bestaande windturbines, de sterfte onder tweekleurige vleermuis dan niet toeneemt. Er is volgens de aanvraag dan met zekerheid geen sprake van een effect op de Svl van de lokale populatie van de tweekleurige vleermuis. Effecten op de regionale en landelijke populatie zijn ook uitgesloten.

In de volgende tabel is de soortensamenstelling opgenomen evenals het aantal slachtoffers dat wordt verwacht bij de windturbines van Windplan Groen. In de tabel is de sterfte voor het project zoals daarvoor ontheffing wordt aangevraagd opgenomen. Dat betekent, de sterfte van:

- 86 nieuwe windturbines;
- 69 bestaande turbines die verwijderd worden (in de eindsituatie)
- 59 bestaande turbines die verwijderd worden waarbij de 10 turbines van de Meeuwentocht nog operationeel zijn (herstructureringsfase). Deze worden in 2029 verwijderd.

Tabel Additionele sterfte in herstructurerings- en eindfase tov de huidige situatie	1% mortaliteitsnorm	Additionele sterfte herstructurering (incl. verwijdering 59 turbines)	Additionele sterfte eindsituatie (incl. verwijdering 69 turbines)
Vleermuissoort			
Gewone dwergvleermuis	67	40	22
Ruige dwergvleermuis	37	45	25
Rosse vleermuis	3 (lokaal)	12	6
	220 (trek)	4	3
Laatvlieger	4	1	1
Tweekleurige vleermuis	Onbekend	1	1

De tabel laat zien dat sterfte is te verwachten bij de rosse vleermuis boven de 1% mortaliteitsnorm ligt, zowel in de herstructureringsfase als op het moment dat de 69 turbines zijn verwijderd in de eindfase. Tevens treedt er additionele sterfte op voor de tweekleurige vleermuis. Tevens wordt voor de ruige dwergvleermuis de 1% mortaliteitsnorm in de herstructureringsfase overschreden.

Mitigatie sterfte vleermuizen

Windplan Groen kiest er voor om de sterfte ten gevolge van het windplan te beperken tot deze 1% mortaliteitsnorm door middel van een stilstandvoorziening. Een stilstandvoorziening betreft in feite een verhoging van de startsnellheid van de windturbine. De activiteit van vleermuizen is beperkt tot lage windsnelheden en voorspelbaar naar periode, tijdstip en condities (windsnelheid, geen neerslag, temperatuur) waardoor met een beperkte verhoging van de windsnelheid waarbij de windturbine in bedrijf gaat een reductie van de verwachte sterfte met 80-90% is te realiseren. Door Bureau Waardenburg is vastgesteld dat door toepassing van een stilstandvoorziening resulterend in een sterftereductie van minimaal 80%, bij voldoende turbines de sterfte kleiner is dan 1% van de natuurlijke mortaliteit voor de rosse vleermuis en overeenkomt met de huidige situatie voor de tweekleurige vleermuis.

In de herstructureringsfase zullen 38 windturbines (zie figuur bijlage 1) onder bovenstaande voorwaarden worden stilgezet, in de exploitatiefase zullen alle 86 windturbines onder bovenstaande voorwaarden worden stilgezet. Het regime is verschillend, tijdens de herstructureringsfase geldt een periode van 15 juli - 15 oktober en stilstand bij windsnelheid <6 m/s, in de exploitatiefase geldt stilstand in de periode 1 september - 15 oktober bij een windsnelheid <5 m/s. Daarnaast zal gemonitord worden gedurende 3 jaar, hiertoe zal nog een monitoringsplan worden ingediend. Aan de hand van de monitoring is het mogelijk om aanvullende voorschriften aan de ontheffing te verbinden en/of de stilstand te optimaliseren.

Andere soorten

Negatieve effecten die een overtreding van een verbodsbepaling voor de beschermde soorten als gevolg van het Windplan Groen op overige beschermde soorten zoals flora, ongewervelden, vissen, amfibieën, reptielen en grondgebonden zoogdieren zijn uitgesloten. Dit komt doordat sommige soorten niet in het plangebied voorkomen of doordat de effecten verwaarloosbaar klein zijn. Er is daarmee geen sprake van overtreding van een verbodsbepaling.

Nadere overwegingen

Sterfte van bestaande windturbines is door initiatiefnemer niet meegewogen, wel is expliciet rekening gehouden met cumulatie met omliggende windparken. Daarnaast heeft initiatiefnemer een aanvullende stap gezet met het mitigatievoorstel voor vleermuizen. Stilstand (met relatief weinig rendementverlies) wordt niet alleen toegepast in de herstructureringsfase maar ook in de exploitatiefase. Daarnaast wordt er gedurende 3 jaar gemonitord naar activiteit en sterfte van vleermuizen. Aan de hand van de monitoring is het mogelijk om aanvullende voorschriften aan de ontheffing te verbinden en/of de stilstand te optimaliseren.

Ad. stap 4: Nog niet eerder genoemde mitigerende of andere maatregelen in de aanvraag die de effecten beperken

Tijdens de werkzaamheden dient verstoring en vernietiging van nesten van vogels te worden voorkomen. Het broedseizoen verschilt per soort. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Wnb geen standaard periode gehanteerd. Globaal moet rekening worden gehouden met de periode begin maart tot en met half augustus.

Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn gepland kunnen deze worden uitgevoerd indien is vastgesteld dat met de werkzaamheden geen nesten van vogels worden verstoord of vernietigd. De kans hierop wordt verkleind door voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied voor grondbroedende of in ruigte broedende vogels ongeschikt te maken. Bijvoorbeeld door de vegetatie rondom de locaties waar gebouwd gaat worden kort te maaien of geheel te verwijderen en de bodem intensief en gedurende langere tijd te verstoren (bijvoorbeeld door eggen). Voordat begonnen wordt met de werkzaamheden zal door een ecoloog worden vastgesteld of er zich broedende vogels in het gebied bevinden.

Mitigerende maatregelen in de aanvraag

In algemene zin geldt de verwijdering van de bestaande windturbines als een relevante maatregel die ertoe leidt dat de toename van de sterfte beperkt blijft of dat zelfs geen sprake is van een toename.

Gedurende de bouwwerkzaamheden zal door middel van een ecologisch werkprotocol worden geborgd dat, conform de beoordeling, geen sprake is van overtreding van een verbodsbepalingen van de Wnb. In het protocol wordt minimaal opgenomen:

- Hernieuwde verificatie aanwezige beschermde flora en fauna, zoals vogelnesten in de akkers, door veldbezoek voorafgaand aan de bouw;
- Gerichte en zo beperkt mogelijke toepassing van werkverlichting;
- Vermijden van werkzaamheden nabij vogelnesten en/of voorkomen dat locaties geschikt worden voor nestbouw.

Vogels

Zoals hiervoor aangegeven treft de aanvrager maatregelen om de potentiële incidentele sterfte bij de grauwe kiekendief uit te sluiten.

Dit betreft het toepassen van een stilstandvoorziening voor windturbines binnen 500 m van in gebruik zijnde nesten. Deze nesten worden op basis van monitoring van het plangebied bepaald om bij aanvang van het broedseizoen de voorziening toe te passen.

Conclusie

De aangevraagde situatie past binnen de wettelijke regels. Op basis van de aanvraag en de door initiatiefnemer opgenomen mitigerende maatregelen en monitoring is onze conclusie dat er geen effecten op de gunstige staat van instandhouding van de aangevraagde soorten is te verwachten. De aanvraag past binnen de door de provincie Flevoland vastgestelde beleidsregels. Wij zijn van mening dat de gevraagde ontheffing voor de beoogde situatie kan worden verleend.

G. Beroep

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop de besluiten ter inzage zijn gelegd. Een belanghebbende die redelijkerwijs niet kan worden verweten dat hij geen zienswijze naar voren heeft gebracht op het ontwerp van de desbetreffende besluiten kan ook beroep instellen.

Op dit besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen de besluiten. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Het wordt aanbevolen in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

H. Ondertekening

Lelystad, – 8 OKT. 2019

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris,

de voorzitter,

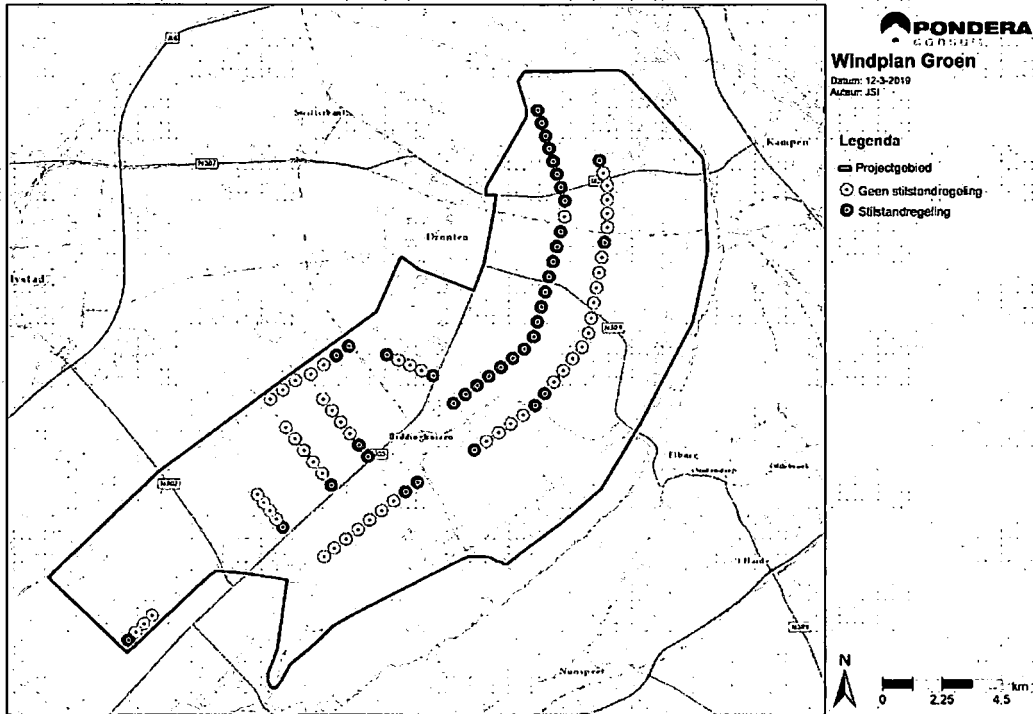
mr. drs T. van der Wal

L. Verbeek

Bijlage 1, figuur 1 turbines met stilstandvoorziening herstructureringsfase

Bijlage 2, figuur 2: te saneren bestaande windturbines (muv windturbines Pijlstaartweg)

